

MOTORLU ARAÇ İŞLETENİN SORUMLULUĞUNUN AZALTILMASI

REDUCING THE LIABILITY OF MOTOR VEHICLE'S OWNER

Hüseyin ATEŞ*

Özet: İşletenin sorumluluğunun azaltılmasına ilişkin 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda zarar görenin hafif kusuru (m.86 f.2) ve hatır için bir kimseyi taşıma veya aracı kullandırma (m.87 f.1) halleri düzenlenmiştir. Bunun dışında işletenin sorumluluğunun genel hükümlere terk edildiği hallerde de sorumluluğun azaltılması mümkündür. Ancak bu çalışmamızda sadece KTK'da yer alan işletenin sorumluluğunu azaltan haller üzerine temas edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Sorumluluğun azaltılması, sorumluluk, tazminat, işleten, trafik kazası.

Abstract : Slight defect of the one who is injured (86/2) and driving anybody or giving the vehicle to anybody for favor (87/1) are shown in Highway Traffic Act No: 2918. Beside that, it is possible to reduce the liability of motor vehicle's owner when it is subject to general law terms. In this study, only the terms about the situations relevant to reducing the liability which are edited in HTA will be examined.

Key words : Reducing liability, liability, compensation, motor vehicle's owner, traffic accident

GİRİŞ

İşletenin sorumluluğunun azaltılmasına ilişkin 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda zarar görenin hafif kusuru (m.86 f.2) ve hatır için bir kimseyi taşıma veya aracı kullandırma (m.87 f.1) halleri düzenlenmiştir. Bunun dışında işletenin sorumluluğunun genel hükümlere terk edildiği hallerde de sorumluluğun azaltılması mümkündür. Ancak bu çalışmamızda sadece KTK'da yer alan işletenin sorumluluğunu azaltan haller üzerine temas edeceğiz. Buna göre:

* Avukat, Antalya Barosu

a. Zarar Görenin Hafif Kusuru:

İşleten, motorlu aracın katıldığı trafik kazasında, KTK m.86 f.1 uyarınca kazanın, zarar görenin ağır kusurundan ileri geldiğini ispatlayarak sorumluluğunu üzerinden atabilir. Zarar görenin ağır nitelikteki kusurunu hâkim önüne getiremeyen ve böylelikle zarardan sorumluluğu doğan işleten, KTK m.86 f.2'ye göre, zarar görenin hafif nitelikteki kusurunun, kaza ve zararın meydana gelmesinde etkili olduğunu iddia ve ispat ederek hâkimden sorumluluğunun azaltılmasını talep edebilir. Adı geçen hükme göre, *“Sorumluluktan kurtulamayan işleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kazanın oluşunda zarar görenin kusurunun bulunduğunu ispat ederse, hâkim, durum ve şartlara göre tazminat miktarını indirebilir.”*

Bu düzenleme, hukukun temel prensiplerinden olan *“kimse kendi kusurlu davranışına dayanarak hak iddia edemez”* prensibine dayanır. Zarar görenin, uğradığı zararın meydana gelmesinde kendi kusurlu davranışıyla hissesi olur. Ve bu hissesine düşen oranda zarar kendisine çektirilir. Zararın bu kısmını, işletenin omzuna yüklemek adalet duygusu ve düşüncesine ters düşerdi.

KTK m.86 f.2, zarar görenin şahsi kusuru (müterafık-ortak-birlikte kusur) halinde tazminatın indirilmesine ilişkin BK m.44'ün özel görünümünden ibarettir. Ancak hâkim, BK m.44 uyarınca olayın oluş şekline göre tazminata karar vermeyebilirken; KTK m.86 f.2 uyarınca, zarar görenin kusuru ne derece yoğun olursa olsun tazminat talebini tamamen reddedemez.

Hâkim, zarar gören ile işletenin kusurunu ve aracın işletme tehlikesini tartarak, tazminat oranını belirler. Hâkim, hal ve şartlara göre tazminattan indirimde gitmeye de bilir. İşletenin şahsi kusuru (ek-munzam kusur), zarar görenin kusuruna eşitse veya daha ağırsa tazminattan indirim yapılmaz. İşleten; sürücü ve diğer yardımcı kişilerin kusurundan da sorumludur. Araçtaki bozuklukta olduğu gibi işletme tehlikesinin yükseldiği durumlarda tazminattan indirimde gidilmeyebilir.¹

Sürücünün emniyet kemeri takmaması, motosikletlinin kask kullanmaması konu başlığımıza misal olarak verilebilir.²

1 Eren, sh.676; Havutçu&Gökyayla, sh.146.

2 H. Yılmaz, sh.46.

“...dosya münderecatından anlaşıldığı üzere, araç durmadan davacı ayağa kalkıp tutunmadığından olay da davacının da müterafik kusuru vardır...” (11. HD 07.03.1994 gün ve 1994/5219-1848 E. K.)

“Araç sürücüsünün içkili aşırı yorgun ya da yetersizliği gibi nedenlerle işletme tehlikesinin arttığını bile bile araca binen ve yolculuğun yapılmasında direnen kimsenin ölmesi ya da cismani bir zarar uğraması halinde, birlikte kusurdan dolayı maddi ve manevi tazminatta bir miktar indirim yapılmalıdır.” (4. HD 25.02.1986 gün ve 1986/765-1694 E. K; Gökcan&Kaymaz sh.184-185)

“A, davalı Ü.ın aracına onun ehliyetsiz olduğunu bildiği halde binmiştir. Böylece tehlikeli olduğu belirli bir otomobil yolculuğuna çıkılması doğru olmayan bir hareket tarzıdır. Bu durumların gözetilerek BK nun 43 ve 44/1 inci maddeleri gereğince maddi tazminattan uygun bir indirim yapılmaması bozmayı gerektirir.” (4. HD 15.02.1993 gün ve 1991/11268 E. 1993/1215 K; Orhunöz, sh.131)

“...Keza, davacının kask gibi zararın artmasını önleyecek güvenlik önlemlerini almaksızın ve istiaab haddini de aşacak şekilde motosiklete binmesinin BK'nun 44. maddesi gereğince müterafik kusur oluşturup oluşturmayacağı değerlendirip, tazminat tutarından belirlenecek kusur oranında indirim yapılması gerekip gerekmediğinin açıklığa kavuşturulması icap ederken, bu konuda her hangi bir araştırma yapılmadan, trafik kazası nedeni ile davacıya Sosyal Güvenlik Kurumundan rücu tabi herhangi bir ödeme yapılıp yapılmadığı da araştırılmadan yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması da isabetli değildir...” (17. HD 22.03.2010 gün ve 2009/9970 E. 2010/2559 K.)

“...2918 sayılı Yasanın 86/2. maddesi uyarınca, işletenin, zarar görenin birlikte kusurunun varlığını kanıtlaması halinde, tazminat miktarı indirilebilir. Sigortacı da, işletenin bu sorumluluğunu zarar görene karşı yüklediğinden, zarar görenin kusurunun bulunması halinde birlikte kusur indirim nedeni olacaktır...” (19. HD 18.10.1993 gün ve 1992/11495 E. 1993/6741 K.)

"...Dava, trafik kazası sonucu ölenin mirasçılarına mahkeme kararı gereği ödenen tazminatın rücuen ödettirilmesi istemine ilişkindir. Davalı, Askeri Ceza Mahkemesinin kesinleşen kararıyla 7/8 kusura göre mahkum olmuştur. Şu durumda davalı, zararın meydana gelmesinde tam kusurlu olmayıp bölüştürücü kusuru vardır. İstem rücuca ilişkin olduğuna göre davalının kusuru oranında sorumluluğa hükmedilmesi gerekirken davanın aynen kabulüne karar verilmesi de bozma nedenidir..."(4. HD 13.11.2000 gün ve 2000/7307-9991 E. K.)

İşleten, kanun koyucunun bahsettiği bu imkândan sadece zarar görenin hafif kusurunu mahkemeye taşıyarak yararlanabilir. Üçüncü kişinin hafif kusurunu ileri sürerek sorumluluğunun daraltılmasını talep edemez. Bu durumda zarardan, üçüncü kişi ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulur.

b. Hatır İçin Araçta Taşıma veya Aracı Kullanılma:

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu m.87 f.1 uyarınca, *"Yaralanan veya ölen kişi, hatır için karşılıksız taşınmakta ise veya motorlu araç, yaralanan veya ölen kişiye hatır için karşılıksız verilmiş bulunuyorsa, işletenin veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibinin sorumluluğu ... genel hükümlere tabidir."* Kanun koyucu, ilke olarak tehlike sorumluluğu ile donattığı işletenin hatır için aracında taşıdığı veya aracını hatır için karşılıksız kullandığı (verdiği) kişinin trafik kazasında ölmesi veya yaralanmasından doğan zararlara ilişkin sorumluluğunu, KTK'nın şemsiyesi altına almayıp, genel hükümlere (haksız fiile ilişkin hükümlere - BK m.41-60) terk ederek kusur esasına dayandırmıştır. İşletenin sorumluluğu kusur esasına dayandığından kazanın oluşumunda kusuru varsa zarardan sorumlu tutulacak yoksa tutulmayacaktır.³ Kusurun varlığını ispat yükü, zarar görenin omuzlarındadır.⁴ İşleten, kusursuzluğunu ispatlamakla yükümlü değildir. Sorumluluğunun doğduğu durumlarda tazminattan indirime (BK m.43) gidilecektir.

İşletenin, hatır ilişkisinin varlığı halinde sorumluluğunun azaltılması hakkaniyet düşüncesine dayanır. Şöyle ki işleten, bencil (maddi ve manevi menfaat) değil sencil (saygı, sevgi, şefkat, nezaket, kolay-

3 H. Yılmaz, sh.33-34.

4 Aşçıoğlu, sh.109.

lık gösterme, memnun kılma, iyilik etme gibi) duygu ve düşüncelerle menfaati yokken karşılıksız olarak, bir kimseyi aracında taşımakta veya aracını kullandırmaktadır. Ayrıca zarar gören, araca binerek veya aracı kullanarak, aracın işletme tehlikesini (kaza ve zararı) kabul etmektedir. Hal böyleyken işletenin, sorumluluğunu daraltmayıp, hatır ilişkisini menfaat ilişkisiyle aynı kefeye koyarak, işleteni tehlike esasına göre sorumlu tutup, zararın tamamını omuzlarına yüklemek, hukukun genel prensiplerine ters düşerdi.⁵

Hatır için taşıma veya kullandırmadan söz edebilmemiz için taşıma veya kullandırmanın karşılıksız (ivazsız) olması veya alınan karşılığın önemsiz olması gerekir.⁶ Otopark, otoban ücreti, yolda içilen çayın veya yenilen yemeğin ücretinin ödenmesi gibi önemsiz giderlere katılma, taşıma veya kullandırmanın niteliğini değiştirmez.⁷ Benzin ve yağ türünden masraflara katılma durumunda hatır ilişkisinin doğup doğmayacağı hususu doktrinde tartışmalıdır. Taşıma veya kullandırma, işletenin değil münhasıran veya büyük ölçüde taşınan veya kullandırılanın yararına olmalıdır. İşletenin veya sürücünün, araçta taşınan veya araç kullandırıldandan, doğrudan doğruya ücret almasa bile taşıma veya kullandırmada, maddi veya manevi menfaati bulunuyorsa bu durumda hatır ilişkisinin varlığından söz edemeyiz.⁸ Hatır için taşınan veya kullandırılan kimseye işletenin menfaatleri eşit derecede ortaksa mesela ava⁹ veya eğlence yerine gitme hallerinde ortada hatır ilişkisi yoktur. Tarafların menfaatlerini tartan hâkim, işletenin menfaatinin çok az olması halinde, tazminattan indirime daha az oranda gidecektir.

Hatır ilişkisinden söz edebilmemiz için ayrıca taşıma veya kullandırma, tarafların serbest iradelerine dayanmalıdır. Araca tehditle binme veya bindirilme, araçtan inme isteğinin reddi halinde iradilik unsuru gerçekleşmez. Araca kaçak yollarla binen yolcunun davranışı, iradilik unsurunu taşımadığından ve dürüstlük kurallarına aykırı olduğundan, kaçak yolcunun uğradığı zararlardan işleten sorumlu tutulmamalıdır.¹⁰

5 Adal, sh.114; Eren, sh.677; Havutçu&Gökyayla, sh.85-86; H. Yılmaz, sh.48; Z. Yılmaz, sh.121.

6 Franko, sh.23.

7 Havutçu&Gökyayla, sh.86.

8 Eren, sh.677; H. Yılmaz, sh.47; Çeliktaş, sh.105-106; Z. Yılmaz, sh.121.

9 İyimaya, sh.254.

10 Aşçıoğlu, sh.105; Z. Yılmaz, sh.130.

Aynı istikamete gitmekte olan tanıdık veya otostopçunun yoldan alınması; bir misafir veya arkadaşı evine götürme;¹¹ "bir arkadaşla gezintiye çıkma;"¹² bir komşuyu işyerine veya bir arkadaşı hastaneye ya da hava alına götürme;¹³ "bir doktorun, kazaya uğramış bir kimseyi kendi aracıyla hastaneye götürmesi;"¹⁴ bir yakına hastasını hastaneye götürmesi için aracın kullanımının terk edilmesi¹⁵ gibi araçta taşıma ve aracı kullandırmalar maddi veya manevi bir menfaate değil; saygı, sevgi, şefkat, nezaket, kolaylık gösterme, memnun kılma, iyilik etme gibi saiklere dayandığından konu başlığımıza örnek teşkil eder.

"...Davacı, davalı Y. Ç.in kullandığı, diğer davalı M. A. Ç.e ait traktörün çamurluğunda seyrettiği sırada hendekten geçerken dengesini kaybedip düşerek yaralanmasından dolayı maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Dosya içindeki mevcut beyan ve belgelerden davacı ve arkadaşları pikniğe gitmek için yolda beklerken aynı yöne gitmekte olan davalıların sürücüsü ve işleteni oldukları traktörle bedelsiz olarak taşınmaları sırasında olayın meydana geldiği anlaşılmaktadır. Davacı, davalıların aracında ücret karşılığı değil, sırf hatır için taşınmıştır. Zarar görenin bir çıkar karşılığı olmaksızın taşındığı olaylarda taşıyanın onlara karşı sorumluluğu haksız eylemden doğan bir sorumluluk olmakla beraber ortada hatır için taşıma söz konusu bulunmakla tazminatın kapsamı üzerinde özellikle durulması gerekmektedir. Hatır taşımacılığında yalnız yolcunun yararı söz konusu bulunmakla tazminatın kapsamı üzerinde özellikle durulması gerekmektedir. Hatır taşımacılığında yalnız yolcunun yararı söz konusu olduğu ve ivazsız bir şekilde taşındığından bu gibi hallerde BK.nun 43. maddesinin birinci fıkrası hükmünün uygulanması suretiyle zararın bir bölümünün tazminat alacaklısının üzerinde bırakılması gerekir..." (4. HD 26.02.2003 gün ve 2002/11041 E. 2003/1822 K.)

"...Somut olayda davacı, aynı siyasi partiden olan davalı N. G.in aracıda bir parti toplantısına giderken yaralanmış olduğu ve bu taşımanın karşılıksız yani hatır için yapıldığı anlaşılmış bulunduğuna göre davacının hatır yolcusu olduğunun kabulü gerekir. Şu durumda yerel mahkemece BK.nun 43. maddesi gereğince hesaplancak tazminatlardan bir miktar hatır taşımacılığı indirimi yapılmak gerekirken bu yön gözetilmeden davanın aynen kabulü usul

11 Eren, sh.677.

12 H. Yılmaz, sh.46.

13 Havutçu&Gökyayla, sh.86.

14 Çeliktaş, sh.106.

15 Havutçu&Gökyayla, sh.86.

ve yasaya aykırı görüldüğünden kararın bozulması gerekmiştir...” (4. HD 05.10.2004 gün ve 2004/913-11019 E. K.)

“...Destek davalıların işleteni ve sürücüsü olduğu araçla giderken üçüncü kişinin kullandığı aracın çarpması sonucu meydana gelen trafik kazası sonucu ölmüştür. Davalılar cevaplarında desteğin hatır için taşındığı savunmasında bulunmuşlardır. Davacılar her ne kadar hatır taşınması bulunmadığını belirtse de gerçekte olayın gelişiminden desteğin hacdan gelen yakınlarını karşılamak için akrabası olan davalıların aracına ücret ödemeksizin bindiği, dolayısıyla hatır için taşındığı anlaşılmaktadır. Bu haliyle hatır taşınması savunması doğrulandığından BK. 43. maddesi uyarınca tazminattan bir miktar indirim yapılması gerekir...” (4. HD 07.10.2004 gün ve 2004/3004-11140 E. K.)

“...Dosyadaki belge ve kanıtlardan, ölen sigortalının, davalıların miras bırakamı Y. Z. K.'ya ait araçta, karşılıksız olarak, kişisel ilişki uyarınca bulunduğunu göstermekte olup; yargılama sürecinde dinlenen tanık A. G. beyanında, “Y. Z. K. benim arkadaşımı olay günü Y. Z, S. E. ve E. E. bana iftar yemeğine geliyorlardı...” ifadesi yer almıştır. Olayda hatır taşımacılığı olgusu gerçekleştiğinden, davalıların tazmin yükümlülüğünün, yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler ışığında yapılacak değerlendirme uyarınca belirlenmesi gerektiğinin gözetilmemiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...” (10. HD 23.03.2010 gün ve 2010/444-4209 E. K.)

“...Olaya ilişkin ceza dosyası içeriğinden, aynı mahallede arkadaş oldukları anlaşılan kişilerin yemeğe gittikleri, bazılarının davacının yeğeni olması nedeniyle davacının da onlarla birlikte yemeğe gittiği, dönerken aracın kaza yapması sonucu davacının yaralandığı anlaşılmaktadır. Bir kişinin yeğenleriyle ve yeğenlerinin arkadaşları ile birlikte, yeğenine veya kendine ait bulunmayan bir araçla yemeğe gitmesi ve dönmesi olgusu, hatır için taşınma bulunduğunu göstermektedir. Olayda hatır taşınması bulunduğu gözetilerek tazminatlardan indirim yapılması gerekirken mahkemece bu yön gözetilmeden karar verilmesi de ayrıca bozmayı gerektirmiştir...”(4. HD 27.12.2004 gün ve 2004/6523-14806 E. K.)

“...Dosyadaki belge ve kanıtlar, davalı E.ın, ölen sigortalının ısrarı üzerine birlikte seyahate çıktığı ve yine sigortalının yorulduğunu belirtip, aracı kullanmasını istemesi üzerine, yardımcı olmak için aracı kullanmaya başla-

dığı sırada direksiyon hakimiyetini yitirerek kazaya neden olduğunu ortaya koymuşken; davalı E.ın tazmin yükümlülüğünün, hatır taşımacılığı olgusu gözetilerek, yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler ışığında yapılacak değerlendirme uyarınca belirlenmesi gereğinin gözetilmemiş olması..." (10. HD 22.12.2009 gün ve 2009/14185-18978 E. K.)

Eşin ve çocukların taşınması;¹⁶ işverenin işçileri işyerine götürmesi; satın almak istenen aracın deneme sürüşü yapmak üzere müşteriye kullandırılması; evdeki hasta için doktor getirilmesi;¹⁷ aracın bakım ve tamirinin yapılması için şoföre teslim edilmesi;¹⁸ dini bayramlarda belediye otobüslerinin bedava yolcu taşınması;¹⁹ otobüs yolcularının servis araçlarıyla terminalden şehre-şehirden terminale taşınması;²⁰ rakip firmayı piyasadan tasfiye etmek için ücretsiz yolcu taşınması; müşteri kazanmak için alışveriş merkezlerinin servis araçlarıyla müşterilerini ücretsiz taşınmaları hatır ilişkisine dayanmaz. Ayrıca belli yaşta büyük ve küçüklerin, gazilerin, kamu personelinin,²¹ özürliülerin kanuni düzenlemeler gereğince ücretsiz taşınması da hatır taşınması olarak nitelendirilemez.

"...davacının aile bireylerinin 1/2 paylı maliki bulunduğu panelvan tip araçla yolculuk yapmalarının yakıt, aşınma ve diğer giderlere dönük maliyet gerektirmesinin olağan ulaşım araçları ile yolculuk seçeneğinin tercihi halinde yapılması zorunlu harcamaların yerini tutacak olması nedeniyle hatır taşınması sayılamayacak olmasına, ancak aile bireyleri dışında kişilerin hiçbir ücret alınmaksızın taşınmasının hatır taşınması kapsamında görülebilecek olmasına göre..." (11. HD 19.06.2003 gün ve 2003/851-6526 E. K.)

"...Öte yandan, sigorta ettirenin eşi ve çocuklarıyla birlikte sigortalı araçta birlikte yolculuk yapmalarında sigorta ettirenin maddi ve manevi menfaati bulunduğundan bir hatır taşınması da söz konusu olamaz. ..." (11. HD 16.02.1990 gün ve 1990/825-963 E. K.)

16 Orhunöz, sh.123.

17 H. Yılmaz, sh.47.

18 Havutçu&Gökyayla, sh.86.

19 Z. Yılmaz, sh.123.

20 İyimaya, sh.254; Aşçıoğlu, sh.106.

21 İyimaya, sh.256; Bilge, sh.334.

“Kardeşin taşınması ücretsiz de olsa hatır taşınması kabul edilemez. Çünkü bir kimsenin kardeşini taşınması ahlaki bir görevin ifası niteliğinde olup, bu taşımada maddi ve manevi yararları bulunmaktadır.” (19. HD 07.04.1994 gün ve 1994/1663-9069 E. K; Gökcan&Kaymaz sh.181)

“...Yukarıda değinilen meslek odası yazısı ve davalı tanık anlatımları doğru kabul edilse bile, minibüsçüler arasında yapılan anlaşma uyarınca, ana kalkış durağına yakın yerlerden yolcuların ücretsiz olarak alınıp ana durağa kadar götürülmesi ve ana duraktaki sıraya göre sıradaki minibüse aktarılması, ticari nitelikteki ücretli taşımacılık işinin bir parçası olarak ifa ve icra edildiğinden; davacının bu şekilde ana durağa götürülmek üzere davalı aracına binerek seyahat etmesi, hatır taşımacılığı ilişkisi anlamına gelmemektedir...” (11. HD 10.04.1995 gün ve 1995/1918-3208 E. K.)

“...Hatır taşımacılığını söz konusu olabilmesi için taşıyanın bu taşıma nedeniyle ekonomik bir yarar elde etmemesi gerekir. Oysa, somut olayda, olay karışan araçta bulunan M'nin; diğer davalı E'nin kayınpederinin inşaatında usta olarak çalışmak üzere götürüldüğü, bu nedenle taşıyıcının ayrı bir ücret ödemediği kendi aracı ile adı geçeni taşımada ekonomik yararı bulunduğu kuşkusuzdur...” (19. HD 12.10.1993 gün ve 1993/11883-6462 E. K.)

“...A'nın Konya İcra Dairesinde bir işi vardır. Vekili bulunan avukatın bu işin kovuşturulması için oraya gitmesi gerekmektedir. Ancak avukatın gitmesi için bir taksi kiralanmamış iş sahibi kendi aracı ile avukatı oraya götürmüştür. Şu duruma göre ölen kişi davalı tarafından hatıra binaen taşınmış değildir...” (4. HD 29.01.1985 gün ve 1984/9695 E. 1985/504 K.)

“...Ancak, somut olayda, ölenin Antalya'ya tatile gelen ve otelde kalan bir Alman turist olması ve aracın ticari taksi olması karşısında, tanıkların soyut ve yetersiz beyanlarına dayanılarak, taşınmanın hatır için karşılıksız olarak yapıldığının kabulü ile buna göre tazminattan indirim yapılması doğru olmamış ve kararın davacılar yararına bozulması gerekmiştir...” (11. HD 18.01.2007 gün ve 2005/13501 E. 2007/435 K.)

“Davacıların miras bırakanı polis memurudur. Davalılara ait araç (kamyon) ise şehirlerarası gazete nakliyatı işinde kullanılmaktadır. Bu nedenlerle

olayımızda davacıların miras bırakanının davalılara ait araçla yolcu olarak değil "hatır için taşındığı"nın kabulü gerekir. Bu kabul, olayın akışına ve deneylerle elde edilen bilgilere göre de doğrudur." (4. HD 13.06.1983 gün ve 1983/5421-6090 E. K; Aşçıoğlu, sh.107)

"...Ticari bir iş olan taşımacılık sahasında kullanılan otobüste yolcu olan kimsenin ücretli olarak yolculuk yaptığı konusunda kuvvetli bir karine bulunmaktadır. Bu karinenin aksinin çürütülebilecek nitelikte kuvvetli delillerle kanıtlanması gerekir.

Davalı şirket tarafından ibraz edilen bilet fotokopisinde murisin sadece adı yazılarak ücretsiz yolculuk yaptığına ilişkin kayıt var ise de, tarih ihtiva etmeyen ve sonradan düzenlenmesi her an olanaklı bulunan bu belgeye itibar edilmesi mümkün olmadığı gibi, davalı taşıyıcı firmada görevli olan tanık beyanlarına dayanılması da isabetsiz bulunmaktadır.

O halde, davalı şirketin hatır taşımacılığı savunmasının kanıtlanmadığı kabul edilerek ona göre hüküm kurulması gerekirken..." (11. HD 04.03.1988 gün ve 1988/1399-1325 E. K.)

Taşıma veya kullandırma teklifinin, işletenden veya araçtan yararlandırılan kişiden gelmesi hatır ilişkisinin varlığı açısından önem arz etmez.²² Ancak teklif, işletenden gelmişse tazminattan indirim oranı az, araçta taşınan veya araç kullandırılan kimseden gelmişse indirim oranı fazla olmalıdır.²³ İşleten; sürücü tarafından yapılan hatır için taşıma veya kullandırmalar halinde de KTK m.87 f.1'den istifade eder.²⁴ İşleten, başka bir kimsenin ricası üzerine yolcu taşısa veya aracını kullandırsa dahi bu hükümden yararlanır.²⁵

Hatır ilişkisinin varlığı mutlak bir tazminattan indirim nedeni değildir.²⁶ Hâkim, bütün hal ve şartları göz önünde bulundurarak, hatır ilişkisinin varlığını ve tazminatın miktarını tayin edecektir. Olayın oluş şekline göre hâkim, işletenin kusurunun varlığı halinde, tazminattan daha az bir oranda indirime gidebileceği gibi, (işletenin ağır kusurlu olması halinde) tazminat yükünü hafifletmeden, olduğu gibi

22 Gürsoy, sh.96.

23 Özsunay, sh.169.

24 Havutçu&Gökyayla, sh.88.

25 Havutçu&Gökyayla, sh.87.

26 Çelik, sh.9-10.

işletenin omuzlarında bıraka da bilir.²⁷ Fenalaşan birinin doktora götürülmesi gibi hatır için taşınanın, taşımada (veya kullandırmada) özel yararı varsa indirim oranı daha fazla olacaktır.²⁸ Zarar görenin şahsi kusurunun (müterafik kusur-birlikte-ortak kusur) varlığı halinde, tazminattan indirim oranı artar. Mesela hatır için taşınanın; alkollü veya ehliyetsiz bir sürücünün aracına binmesi, sürücüyü hız yapması konusunda teşvik ve tahrik etmesi gibi hallerde işletenin tazminat yükü daha da hafifletilecektir. Yani zarar görenin şahsi kusuru halinde hâkim, hatır ilişkisinin varlığı nedeniyle tazminattan BK m.43'e göre hakkaniyet gereğince, BK m.44 uyarınca müterafik kusur nedeniyle her iki hükme birden dayanarak tazminatta indirim yoluna gidecektir. Bu gibi hallerde hâkim, olayın şartlarını göz önünde bulundurarak tazminat talebini tamamen de reddedebilir.

“...Somut olay; davacılar murisleri ile davalı A. G.in, birlikte lokantada yemek yeyip, içki içmelerinin ardından, alkol aldığı bilinen davalının yönetimindeki araca binerek, birlikte diğer bir eğlence yerine gidilirken trafik kazası şeklinde meydana gelmiştir.

Hemen belirtilmelidir ki, Yüksek Özel Daire, yerel Mahkemenin hatır taşımacılığı nedeniyle Borçlar Yasasının 43.maddesi hükmü uyarınca tazminattan yaptığı indirimi bozma nedeni olarak öngörmemiş olması karşısında, bu yön uyumsuzluk konusu değildir.

Uyuşmazlık, belirtilen somut olayda, Borçlar Yasasının 44.maddesinin uygulama yeri bulup bulamayacağı noktasında toplanmaktadır.

Davacıların trafik olayında ölen desteklerinin hatır yolcusu olarak araçta bulunduğu, alkollü sürücünün aracına bindikleri çekişmesizdir. Alkollü sürücünün kullandığı araca binmek, kabule göre fiile rıza yada ortak kusur olarak ele alınsın, ölenler yönünden; yukarıda anlatılan hukuki olgular dikkate alındığında, Borçlar Yasasının 44.maddesine göre hesaplanacak tazminattan indirim sebebini oluşturur. Ölenlerin hatır yolcusu olmaları nedeniyle Borçlar Yasasının 43.maddesi ile yapılan indirim, aynı Yasanın 44.madde hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir...”(YHGK 14.04.2004 gün ve 2004/4-207 E. 2004/226 K.)

“...Somut olaya gelince; davacı ile davalının arkadaşlık ilişkisi içinde davalının çalıştığı işyerine ait otomobil ile birlikte akşam yemeğine gittikleri, ye-

27 Eren, sh.677.

28 İyimaya, sh.268.

mekte her ikisinin de alkol aldıkları, davacının bu yüzden aracı kullanmaktan kaçınarak davalının kullanmasını istediği, davalının başlangıçta kullanmak istememesine rağmen daha sonra aracı kullanmaya razı olduğu, davalının alkolü olarak araç kullandığı sırada trafik kazasının gerçekleştiği hususlarında Özel Daire ile Yerel Mahkeme arasında uyumsuzluk bulunmamaktadır.

Mahkemece, davacının yemekten dönüşte aracı kullanacağı halde aşırı alkol aldığını, davalının da alkollü olduğunu bilmesine rağmen, davalıya manevi baskı yapmak suretiyle aracı kullandırmasının, tazminatı ortadan kaldıran kusur olarak kabul edilmiştir.

Yukarıda Borçlar Kanununun 44/1.maddesi hakkında anlatılanlar ve verilen örnekler karşısında davacının aracı kendisinin alkolsüz kullanması gerektiğini bilmesine rağmen alkol alıp, manevi baskı yaparak alkol aldığını bildiği kız arkadaşına aracı kullandırmasında, davacının ortak kusurunun daha ağır olduğu açıktır. Ancak davacının kusurunun, tazminat hükmünden tamamen sarfinazar edilmesini gerektirecek ağırlıkta olmadığına da kabulü gerekir; aksi hak ve adalete, maddenin getiriliş amacına uygun düşmez. Bu hal olsa olsa tazminatın kapsamına tesir edebilecek (hatır için taşımada B.K.43, ortak kusurda B.K. 44 ve buna göre hesaplanacak tazminattan indirim) nedenler olarak değerlendirilebilir.

Hal böyle olunca; yerel mahkemece, yukarıdaki ilkeler ışığında, davacının zarar iddiası hakkında gerekli araştırma ve inceleme yapılmalı, zararlandırıcı olayın oluşumunda tarafların ortak kusur durumu ve bunun etki derecesi tespit edilip davacının kusurunun daha ağır olduğu gözetilmek suretiyle, gerçekleşecek zarardan ortak kusuru nedeni ile bir indirim yapıp kalanının tazminat olarak hüküm altına alınması yönünde karar verilmelidir. ...”(YHGK 17.03.2010 gün ve 2010/4-130 E. 2010/161 K.)

“Tazminattan indirim yapılırken sorumluluğun çoğu araç sahibine ve işletene yüklenmek şeklinde yapılır. Zararın yarı yarıya paylaşılması yoluna gidilmez.” (19. HD 30.10.1995 gün ve 1995/2269-9011 E. K; Orhunöz, sh.132)

“...Dava, trafik kazası nedeniyle maddi ve manevi taminat istemine ilişkindir. Mahkemece, trafik kazasında ölen desteğin davalı D. E. tarafından hatır için taşındığı ve ayrıca adı geçen davalının alkollü olduğunu bilerek araca binilmesi olguları gözetilerek ½ oranında indirim yapılmak suretiyle tazminata hükmolunmuştur. Olayın meydana gelişinden önceki süreç ve desteğin bulunduğu konum göz önünde bulundurulduğunda, desteğin özgün iradesi

ile davalı aracına binmediği, davalının işverene borçlu olduğu miktar parayı almak için işverenin isteği üzerine desteğin araca bindiği, aracı kullanan davalının alkollü olduğunu bildiğinin anlaşılmasına göre somut olayda mahkemece BK.'nun 43. ve 44. maddeleri uyarınca indirim yapılması doğrudur. Ne var ki yanların durumu, olayın oluş biçimi itibarıyla mahkemece takdir edilen indirim oranının fazla olduğu sonuç ve kanatine varılmıştır. Mahkemece daha az oranda indirim yapılmak suretiyle tazminata hükmolünmek üzere kararın bozulması gerekmiştir..." (4. HD 23.05.2003 gün ve 2003/1896-6820 E. K.)

"...Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanutlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine, özellikle zararlandırıcı eylemin meydana gelmesinde davacının da hatır için taşındığı anlaşılmakta ise de mahkemenin bu yönü gözetmemiş olması doğru olmamakla birlikte, hüküm altına alınan tazminat miktarı gözetildiğinde bu davada sonuca etkili görülmemesine göre yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun olan hükmün ONANMASINA ve aşağıda yazılı onama harcının temyiz edene yükletilmesine 24/12/2001 gününde oybirliğiyle karar verildi..." (4. HD 24.12.2001 gün ve 2001/8456 E. 2001/12803 K.)

KTK m.87 f.1 hükmü, bizzat hatır için taşınan veya kullandırılanın ölmesi veya yaralanmasına ilişkin zararlar hakkında uygulanır. Hatır için araç kullandırılan kimsenin, diğer kimselere vermiş olduğu zararlar için işletenin, tehlike esasına göre sorumluluğu doğar. Kanun koyucu, indirim imkânını sadece hatır için taşıyan veya kullandıran işleten ve sürücüyü bahşetmiştir. İki taraflı kazalarda diğer aracın işleteni, tehlike esasına göre zarardan sorumlu olup, hatır ilişkisine yaslanarak mahkemeden tazminattan indirime gidilmesini talep edemez.²⁹

"...hatır yolculuğunda, yolcunun bulunmadığı ve karşıdan gelen araç yönünden bir indirim yapılması da, olanaklı değildir..." (11. HD 03.06.2003 gün ve 2002/13340-5879 E. K.)

"...Davalılardan R. Ç.'nin sürücüsü olduğu araç ile diğer davalı A.G.'nin sürücüsü olduğu araçlar çarpışmış ve davalılardan R. Ç.'a ait araçta hatır yolcusu olarak taşınan davacıların desteği R. Ş, meydana gelen bu trafik kazasında ölmüştür. Destek R. Ş. davalılardan R. Ç.'nin sürücüsü olduğu araçta hatır yolcusu

olarak taşındığına göre hatır indiriminden sadece hatır için taşıyan R. Ç. yararlanabilir; hatır taşınması ile ilgisi bulunmayan diğer araç sürücüsü A. G. ile ona ait aracın sigortacısı olan davalılardan A. Sigorta AŞ hatır indiriminden yararlanamaz.

O halde mahkemece yapılacak iş; hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından belirlenecek oranda, manevi tazminatlardan ise matematiksel oranda olmamak üzere hatır taşınması nedeniyle uygun görülecek miktarlarda indirim yapıldıktan sonra kalan tutardan tüm davalıların; hatır taşınması nedeniyle indirim yapılmaksızın belirlenen miktarlardan da R. Ç. dışında kalan davalıların sorumluluğuna karar verilmekten ibarettir..." (4. HD 29.12.2005 gün ve 2005/1041-14364 E. K.)

Zarar görenin (hatır yolcusu), beraberinde bulunan bagaj ve benzeri eşya (kıyafet, bavul, saat, takı gibi) için işletenin KTK m.85. f.1 bir bağlamında tehlike sorumluluğu doğar. Bunların dışında, araçta taşınan eşyanın uğradığı zararlardan doğan sorumluluk, genel hükümlere (TTK m.781 vd.) bağlıdır.

KTK m.87 f.1 uyarınca, hem maddi hem de manevi tazminattan indirime gidilir.

"...Dava, trafik kazası nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Olayda, desteğin hatır için taşındığı mahkemece kabul edilerek maddi tazminatlardan hatır taşınması indirimi yapılmıştır. Dosyadaki kanıtlardan da olaylar hatır taşınması bulunduğu anlaşılmaktadır. Ne var ki mahkemece istenen manevi tazminatların aynen hüküm altına alınması, zararın denkleştirilmesinde çelişki yaratmaktadır. Hatır taşınması nedeniyle ve matematiksel oranda olmamak üzere takdir olunacak uygun miktarda indirim yapılarak manevi tazminata hükmolunması gerekirken, mahkemece manevi tazminatlar yönünden davanın aynen kabul edilmesi bozmayı gerekmiştir..." (4. HD 23.05.2003 gün ve 2003/1892-6816 E. K.)

Aracı çalan, kısa süreliğine de olsa aracı kiralayan veya ariyet alan, hatır için araçta bir kimseyi taşısa veya aracı kullandırsa, bu kimselerin uğramış olduğu zararlardan işletenin sorumluluğu doğmaz.³⁰

Hatır için taşıma veya kullandırma, def'i niteliğinde olup, işleten tarafından iddia ve ispat edilmelidir. Yoksa hâkim, kendiliğinden hatır ilişkisinin varlığını gözeterek işletenin sorumluluğunu sınırlandıramaz.³¹

30 Aşçıoğlu, sh.110.

31 Eren, sh.677-678; H. Yılmaz, sh.48; Karahasan, sh.984; Çeliktaş, sh.104; Havutçu & Gökyayla, sh.86.

“...Davalı vekilinin temyizine gelince, davalı vekili davacının kendi isteği ile araca bindiğini belirtmek suretiyle hatır için taşındığı savunmasında bulunmuştur. Bu konuda davacı tarafında farklı bir açıklaması yoktur. Hazır taşımaları ticari bir menfaat karşılığı olmadığından bu gibi taşımalarda BK. nun 43. maddesi uyarınca tazminattan uygun bir indirme yapılması gerek öğretide gerekse Yargıtay içtihatlarında benimsenmiş ve yerleşmiş bulunmaktadır. Hakim, tazminattan mutlaka indirme yapma zorunda değilse de, bunun dahi nedenini karar gerekçesinde tartışması gerekir. Bu itibarla, mahkemece bu savunma üzere durularak, olayın özel şartları göz önüne alınmadan ve tartışılmadan olay sanki bir ücret karşılığı taşıma imiş gibi karar tesisi usul ve yasaya aykırı görülmüştür. Mahkemece yazılı olduğu şekilde karar tesisi doğru görülmemiş ve kararın açıklanan nedenle temyiz eden davalı yararına bozulması gerekmiştir. (11. HD 15.01.2002 gün ve 2001/8226 E. 2002/170 K.)

İşletenin konu başlığımıza ilişkin sorumluluğu, genel hükümlere terk edildiğinden zamanaşımıyla ilgili olarak KTK m.109 değil, BK m.60 (1 ve 10 yıllık) kendisine tatbik sahası bulacaktır.

KTK m.91 hükmü uyarınca işleten, KTK m.85 f.1’e göre doğan tehlike sorumluluğunu teminat altına almak için zorunlu mali mesuliyet (trafik) sigortası yaptırmak zorundadır. İşletenin, konumuz itibarıyla sorumluluğu kusur ilkesine göredir. Bu nedenle, hatır için taşınan veya kullandırılanın ölmesi veya yaralanmasına ilişkin zararlar, sigorta teminatı kapsamı dışındadır.³²

“...Somut olayda, ne davanın tarafları ne de mahkeme ile Özel Dairesi arasında rizikonun hatır taşımacılığı sırasında olduğu konusunda bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Uyuşmazlık, hatır taşıması sırasında oluşan zarardan zorunlu trafik sigortacısının sorumlu olup, olamayacağı noktasında toplanmaktadır.

Sorunun çözümü için önce yasal düzenleme, sonra da sözleşme ilişkisinin irdelenmesi gereklidir. Konunun düzenlendiği 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun (KTK) 85. maddesinde, işletenin sorumluluğu dört fıkra halinde düzenlenmiş, anılan Yasanın aynı kısmının birinci bölümünde yer alan 87. maddesinde ise, “*yaralanan ve ölen kişi, hatır için karşılıksız taşınmakta ise ... işletenin sorumluluğu ... genel hükümlere tabidir*”, hükmüne yer verilmiştir. Görüldüğü gibi yasakoyucu, hatır taşımacılığının özelliğini dikkate alarak zarara neden olan aracın malikini veya işleteni hukuki sorumluluk bakımından katı hükümleri içeren tehlike sorumluluğunun dışına çıkarmak ve onu genel hükümlerdeki sorumluluğa tabi tutmak istemiştir.

32 Bkz. Bilge, sh.339 vd.

Aynı Yasanın aynı kısmının ikinci bölümünde yer alan ve mali sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğunu düzenleyen 91. maddenin ilk fıkrasında ise; işletenlerin, aynı Yasanın 85. maddesinin sadece 1. fıkrasında yer alan sorumlulukların karşılanması amacıyla bu tür sigortanın yaptırılması zorunlu tutulmuştur. Madde metninden açıkça anlaşıldığı gibi, zorunlu trafik sigortasının teminat kapsamı, sadece 85/1 ile sınırlıdır. Aynı maddede yer alan işletenin diğer tehlike sorumluluk halleri dahi bu sigorta türü kapsamı dışında bırakıldığına göre, 85. madde kapsamı dışına çıkarılan 87. maddedeki hatır taşımacılığı hali kendiliğinden sigorta kapsamı dışında kalmaktadır.

Bu şekilde hatır taşımacılığı işletenin sorumluluğu çıkarıldığına göre, aslında işletenin tehlike sorumluluğuna dahil olması gereken yani 85. madde kapsamında olması gerektiği halde sigortacının sorumluluğu dışına çıkarılan halleri düzenleyen aynı Yasanın 92. maddesinde hatır taşımacılığının sayılmamış olması hali, aksine bir yorum nedeni, yani hatır taşınması halinin sigortacının sorumluluğu kapsamına alındığının kabulünü gerektiren bir neden olamaz. Zira, zorunlu trafik sigortası, yukarıda da değinildiği gibi işletenin ancak KTK.nun 85/1. maddesinde yer alan hukuki sorumluluğu kapsamı ile sınırlıdır. O halde, zaten 85/1. maddesinin kapsamı dışında kalan hatır taşınmasına 85. maddede yer almakla birlikte sigortacının sorumluluğunu sınırlandıran 92. maddede yer verilmesi abesle iştigal olur, diğer deyişle yasa tekniğine ters düşerdi. Bu durum karşısında yasal düzenleme bakımından, işletenin sadece KTK.nun 85/1. maddesindeki hukuki sorumluluğunu üzerine alan sigortacının bu madde kapsamı dışında kalan hatır taşımacılığında doğan zararlardan sorumlu tutulmasının yasal açıdan mümkün olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Nihayet, mahkeme kararındaki davanın kabul gerekçelerinden birini oluşturan hakkaniyet kuralına gelince; yasakoyucu, yukarıda da değinildiği gibi hatır veya nezaket için hiç bir bedel almadan yolcu götüren aracın işleticisini KTK.nun 85. madde kapsamı dışında bırakmakla hakkaniyet ilkesi bakımından tavrını açıkça koymuş ve onu tehlike sorumluluğu hükümleri kapsamına almamıştır. Bu gibi hallerde işletenin sorumluluğu genel hükümler çerçevesinde değerlendirilerek sorumluluk kapsamı ona göre tayin edileceğine göre, onun sigortacısının bu kuralın dışına çıkılarak hakkaniyet ilkesi gereğince sorumlu tutulması yasa hükmüne açıkça aykırı düşeceğinden bu yöndeki gerekçenin de kabulü mümkün olmuştur..." (YHGK 05.04.1995 gün ve 1994/11-689 E. 1995/274 K.)

“...Davalı sigorta şirketinin olayda hatır taşıması bulunduğu, bu nedenle sorumluluklarının söz konusu olamayacağı gerekçesi ile karar düzeltme isteminde bulunmaları üzerine, yeniden inceleme yapılmış, ancak, itirazları yerinde görülmediğinden reddi yoluna gidilmiştir. Şöyle ki;

Karayolları Trafik Yasasının 91. maddesinde, işletenlerin aynı Yasanın 85. maddesinden kaynaklanan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak için, mali sorumluluk sigortasını yaptırmaları zorunluluğu getirilmiştir. Demek ki her işleten, mali sorumluluk sigortasını yaptırmakla yükümlüdür. Aynı Yasanın 85. maddesi de, işletenin hukuki sorumluluğunu düzenlemektedir. Diğer bir anlatımla, işleten, başkasına verdiği zarardan 85. maddedeki koşullar uyarınca sorumludur. Yasanın 87. maddesinde ise, zarar görenin, hatır için taşınması durumunda, işletenin sorumluluğunun genel hükümlere tabi olacağı hükme bağlanmıştır.

Yapılan yasal düzenlemelerdeki bu açıklamalar itibariyle mali sorumluluk sigortasının Karayolları Trafik Kanunu'nun 85. maddesinden kaynaklanan zararlardan sorumlu olacağı, ancak o zararın oluşumuna neden olan olayda, hatır taşıması olduğu takdirde, aynı Yasanın 87. Maddesindeki düzenleme itibariyle sorumlu tutulamayacağı sonucuna varmak doğru değildir. Yasanın 87. Maddesi, salt hatır taşımasını değil, araç sahibi ile işleteni arasındaki ilişkiyi, zarar görenin beraberinde taşıdığı eşyanın zarar görmesinin de genel hükümlere tabi olduğunu hükme bağlamıştır. Burada getirilen ayrıcalık, hatır taşımasında, hakimin ne ölçüde bir indirim yapması, hatır taşımasının hangi hallerde kabul edilmesi gibi Borçlar Kanununda düzenlene genel ilkelerin uygulanmasının gerektiğidir. Nitekim, Borçlar Kanunu'nda da hatır taşıması ile ilgili bir düzenleme ve deyim yer almamaktadır. Ancak hatır taşımasının bulunduğu durumlarda, BK.nun 43. maddesindeki genel düzenleme itibariyle hakimin tazminat kapsamını belirleyebileceği teoride ve yargı kararları ile kabul edilmiş bulunmaktadır.

Öte yandan, Karayolları Trafik Yasasının 85. maddesi ile, işleten için öngörülen sorumluluk, tehlike sorumluluğudur. Diğer bir anlatımla kusur sorumluluğuna dayanmayan, salt aracın kullanılması sonucu, işleten kusurlu olmasa dahi, meydana gelen zarardan sorumlu olması durumudur.

Görüldüğü üzere, maddede düzenlenen sorumluluk, kusursuz sorumluluktur. Halbuki, genel hükümlerde, trafik kazası sonucu doğacak zararda, tehlike veya kusursuz sorumluluğu gerektiren bir düzenleme yer almamaktadır. Şu durumda, hatır için taşıyan veya taşıtan, işleten ise sorumluluğu, kusur sorumluluğuna dayanacaktır. Bu duruma göre, sorumluluğu, KTK.nun 85. maddesindeki tehlike sorumluluğundan ayrılmakta ve böylece işletene daha hafif bir sorumluluk getirilmektedir. Diğer bir anlatımla işleten ancak, kusurlu ol-

duğu, kusuru kanıtladığı takdirde hatır için taşıdığı kişinin uğradığı zarardan sorumlu olacaktır. Bu halde, mali sorumluluk sigortası, sigortalının kusursuz sorumluluk hallerinden doğan zarardan sorumlu tutulduğuna göre, daha hafif ve kusurlu sorumluluğu gerektiren durumlardan sorumlu tutulması doğal kabul edilmek gerekir. Daha ağırından sorumlu olduğuna göre, daha hafifinden haydi haydi sorumlu tutulmalıdır. Bu bakımdan, yasanın hatır taşınması sonucu doğan zarardan mali sorumluluk sigortasından, sigortacının sorumlu tutulmama biçiminde bir sonucu amaçladığı düşünülmelidir. Nitekim KTK.nun 92. maddesinde, mali sorumluluk sigortası kapsamı dışında kalan durumlar tek tek ve sayılı olarak belirtilmiştir. Bunlar arasında hatır için taşınmada, sigortacının sorumlu olamayacağı konusunda bir belirtme bulunmamaktadır. Uygulamada, vardığımız bu sonucun aksini öngören Yargıtay'ın diğer dairelerinin kararları bulunmakta ise de bu kararlarda öngörülen düşünce ve gerekçelere katılmamaktayız..." (4. HD 18.11.1998 gün ve 1998/6706-9041 E. K.)

Netice itibariyle; işleten, sorumluluğunun azaltılmasını KTK m.86 f.2 (zarar görenin hafif kusuru) veya KTK m.87 f.1 (hatır için bir kimseyi taşıma veya aracı kullandırma) hükmüne dayanarak talep edebilecektir.

KAYNAKLAR

- ADAL, Erhan: *Trafik Kazalarında Akit - Dışı Hukuki Sorumluluk, İstanbul 1963, Fakülteler Matbaası.*
- ARAS, Bahattin : *Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletenin Hukuki Sorumluluğu, YD, 2008, c.34, s.4, sh. 527 vd.*
- AŞÇIOĞLU, Çetin: *Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları, 2. Bası, Ankara 2008, Sözkesen Matbaacılık.*
- BAŞAKLAR, Emin: *İsviçre Karayolları Trafik Kanunundaki Hukuki Sorumluluğa İlişkin Bir İnceleme, Yargıtay Dergisi, y. 1976, s.1, sh.59 vd.*
- BİLGE, M. Emin : *Hatır İçin Taşınanın Uğradığı Zararların Trafik Sigortası Kapsamında Olup Olmadığı Sorunu ve Yargıtay Uygulaması, AÜHFD, 2001, c.V, s.1-4, sh. 331 vd.*

- BOLATOĞLU, Bolat: *Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletenin Hukuki Sorumluluğu*, Ankara 1988, Kazancı Hukuk Yayınları.
- ÇELİK, Ahmet Çelik : *Hatır Taşınması*, *Yargı Dünyası Dergisi*, Mayıs 2007, s.137.
- ÇELİKTAŞ, Demet: *2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda İşletenin Hukuki Sorumluluğu*, 1. Baskı, İzmir, Aralık 1987, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- EREN, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bası, İstanbul, Ekim 2003, Beta Yayın.
- FEYZİOĞLU, Necmeddin Feyzi : *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, c.1, İstanbul 1976, İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- FRANKO, Nisim : *Hatır Nakliyatı ve Hukuki Mahiyeti*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin & KAYMAZ, Seydi: *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları ve Trafik Suçları*, Ankara 2000, Seçkin Yayıncılık.
- GÜRSOY, Kemal Tahir: *İsviçre Hukukunda Trafik Kazalarından Doğan Hukuki Sorumluluğun Ana Hatları*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- HAVUTÇU, Ayşe & GÖKYAYLA, Emre: *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk*, Ankara 1999, Seçkin Yayınevi.
- İYİMAYA, Ahmet : *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları*, 1990.
- KARAHASAN, Mustafa Reşit : *Sorumluluk Hukuku*, 6. Bası.
- KAYA, Mine: *Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletme Halindeki Araçtan Kaynaklanan Sorumluluğun Hukuki Niteliği ve Şartları*, www.yeniforumuzbiz.com (*Adalet Dergisi*, yıl 95, Ekim 2003, s. 17).
- KILIÇOĞLU, Ahmet M: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 4. Bası, Ankara, Mart 2004, Turhan Kitabevi.
- METEZADE, Zihni : *Hatır İçin Taşıma*, <http://eski.trsb.org.tr>.
- NOMER, Haluk N. : *2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu*, *İstanbul Barosu Dergisi*, 1992, c.66, s. 1-2-3, sh.36 vd.

- ORHUNÖZ, Ergun: *Uygulamada Karayolları Trafik Kanununa Göre Sorumluluk Tazminat Sigorta*, Ankara 1998, Seçkin Yayınevi.
- ÖZSUNAY, Ergun : *Araç Sahibinin Hatır İçin Ücretsiz Taşındığı veya Aracını Hatır İçin Ücretsiz Olarak Kullandırdığı Şahıslara Karşı Sorumluluğu*, İÜHFİM, 1966, c. XXXII, s.1, sh.161vd.
- TANDOĞAN, Haluk: *İsviçre Hukukunda Motorlu Taşıt Aracı İşletenin Sorumluluğunun Niteliği, Şartları, Birden Fazla İşletenin Sorumluluğu ve Türk Hukuku İçin Öneriler*, V. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası 25 - 28 Nisan 1973, *Bildiriler Tartışmalar*, (Kısaltması: İsviçre).
- TANDOĞAN, Haluk: *Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku*, Ankara 1981, (Kısaltması: *Kusura Dayanmayan*).
- TÖRE, Hayrullah Fütuhi : *Araç Sahibinin (İşletenin) Sorumluluğu*, AD, 1981, s.3, sh. 354 vd.
- YILMAZ, Hamdi : *Karayolları Trafik Kanununda Zararın Paylaşılması*, 1. Baskı, Haziran 1995, Seçkin Yayınevi.
- YILMAZ, Zekeriya: *Trafik Kazaları ve Taşımacılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları*, c.1, Ekim 2007, Adalet Yayınevi.
- Yargıtay kararları için başta Corpus İçtihat Programı olmak üzere muhtelif dergi ve içtihat programlarından yararlanılmıştır.